

“Samenwerking met overheden uitbouwen”

De Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden vormen ongetwijfeld het waterrijkste gebied in Nederland. Ook de regio waarin de levensbevorderende en levensbedreigende kracht van het water zich nadrukkelijk manifesteren. Dit voorjaar valt er nauwelijks regen en snakken land- en tuinbouw naar zoet water. De stormvloed van 1953 is hier nog lang niet vergeten. ‘Een storm die eens in de 250 jaar voorkomt’ staat in één van de vele voorlichtingsbrochures van Waterschap Scheldestromen, dat recent ontstond uit de fusie van de waterschappen Zeeuwse Eilanden en Zeeuws-Vlaanderen. Een gesprek met Toine Poppelaars, de eerste dijkgraaf van dit nieuwe waterschap, in het kantoor van Scheldestromen in Middelburg, prachtig gelegen aan het Kanaal door Walcheren.

Heeft deze fusie veel moeite gekost?

“Tot 2007 is door de betrokkenen met een zekere regelmaat over samengaan gepraat, maar dat was een proces van een stap vooruit, twee stappen achteruit. Toen in 2007 een nieuw college van Gedeputeerde Staten aantrad, heeft dat in zijn programma opgenomen dat serieus onderzoek uitgevoerd moest worden naar de mogelijkheden van fusie. Dat onderzoek is uitgevoerd: samengaan bleek alleen maar voordelen op te leveren, zoals een structurele besparing van vier miljoen euro per jaar. Belangrijk discussiepunt was de plaats van vestiging en de werkgelegenheid. Vooral belangrijk, omdat we in een krimpregio zitten. De Staten hebben uiteindelijk overeenstemming bereikt over twee hoofdvestigingen: Middelburg en Terneuzen, typisch een politiek compromis. Toen die horde eenmaal genomen was, ging het snel. De beide dijkgraven hebben per 1 maart 2010 hun functie neergelegd. De ambtelijke organisaties zijn ineen geschoven. Na een openbare sollicitatieprocedure ben ik benoemd tot interim-dijkgraaf. Nadat het bestuur van het nieuwe waterschap gevormd was, kon de definitieve benoemingsprocedure van start gaan. Sinds 1 mei jl. ben ik als dijkgraaf in functie. Moeilijk was het samenvoegen niet. De ambtelijke organisatie was snel een geheel. In de bestuurlijke organisatie had je alles in duplo. Dat terugbrengen naar een enkelvoudige opzet was eigenlijk het meest bewerkelijke.”

Wat zijn uw uitdagingen voor de toekomst?

“Het belangrijkste vind ik de samenwerking met de andere overheden, met de gemeenten op het gebied van de afvalwaterketen en de belastingheffing. We beheren vele kilometers weg, de provincie ook. Kan dat beheer geoptimaliseerd worden? We hebben nu wel een Bestuursakkoord Water, maar er staan nog diverse vragen open zoals: wie gaat er over het grondwater, het zwemwater en het vaarwegbeheer? Is

het doelmatig dat de provincie daarin de rol blijft spelen die zij nu heeft? Houdt de provincie haar toetsende rol bij het beheer van de zeeweringen?”

“In Zeeland gaat het om 13 gemeenten, één waterschap en één provincie. We hebben samen een strategische agenda opgesteld voor de komende jaren. Die gaat niet alleen over het water, maar ook over het behouden van rijksinstellingen en de inrichting van het onderwijs. We lobbyen samen in Den Haag. Gelukkig hebben we hier geen discussie over het voortbestaan van het waterschap.”

Die discussie is met het kabinetsstandpunt toch bezworen?

“Ik hoor dat die in den lande toch hier en daar weer de kop opsteekt. Hier is het geen punt. Dat werkt heel prettig, er is geen stammenstrijd over die vraag. Terwijl anderzijds de zaak hier relatief eenvoudig ligt: één directie van Rijkswaterstaat, één veiligheidsregio, één provincie en één waterschap. Als je waterschapstaken bij de provincie wilt onderbrengen, kan dat in Zeeland veel eenvoudiger dan wanneer je,

zoals in Rivierenland, met vier provincies te maken hebt. Maar het speelt hier dus niet.”

Wat doet u samen met Rijkswaterstaat?

“We hebben samen het projectbureau Zeeweringen opgericht. Ongeveer 40 mensen werken hier in dit huis aan het voorbereiden en uitvoeren van de benodigde dijkversterkingen. Als die werken gereed zijn, neemt het waterschap beheer en onderhoud over. Dat meekijken in het voortraject is belangrijk om het beheer later zo doelmatig mogelijk te kunnen uitvoeren. Onze werkwijze wordt expliciet in het Bestuursakkoord genoemd. We doen dit werk ook nog onder de normvergoeding die ervoor staat. Vervelend is alleen dat het geld dat we overhouden, terug moet naar het Rijk.”

Waar moeten de dijken nog versterkt worden?

“In het algemeen zijn dat de dijken langs de Westerschelde en de Oosterschelde. Het waterschap moet 500 miljoen euro

Toine Poppelaars

investeren tot 2015. De hoofdmoot daarvan gaat in de dijken zitten. Dat werk moet voor 2015 gereed zijn, want dan stopt het huidige hoogwaterbeschermingsprogramma van het Rijk. Daarna zouden we dergelijke kosten voor een deel zelf moeten gaan dragen. We beheren 500 kilometer primaire zeewering. Daarvoor geldt in heel Zeeland een overschrijdingsnorm van 1:4.000. Uitzondering is de dijk voor de kerncentrale in Borssele, waarvoor de norm 1:10.000 is. Dat gaat over een dijk van één kilometer lengte, die qua hoogte en afmetingen aan de eisen voldoet, maar waarvan de bekleding aangepast moet worden. We zijn al jaren bezig, maar de moeilijkste stukken komen nog en de tijd begint te dringen. Die tijdsdruk is ook groter dan hij op het eerste gezicht lijkt, want in het stormseizoen mag je uit veiligheidsoverwegingen niet aan de dijken werken. Dan krijg je in april en mei het vogelbroedseizoen, in juni, juli en augustus het recreatieseizoen en blijft alleen september over om in te werken. Dat kan natuurlijk niet. Daarom vergt het plannen van het werk buiten het stormseizoen heel wat overleg met alle betrokkenen. Die procedurele kant is een grotere uitdaging dan de technische.”

Waar loopt u tegenaan?

“Ons beleid is alle zeeweringen in eigendom te verwerven. Soms zijn stukken dijk in particuliere handen en moet je het eens worden over overdracht. Voor conflicterende natuur- en milieubelangen moet je een oplossing vinden. Als we natuurcompenserende maatregelen moeten nemen, is daar ook dikwijls grondverwerving voor nodig. Vroeger kwam je soms in de problemen met aanwezige bebouwing. Gemeenten houden voortaan rekening met ruimte om de dijken te verzwaren. Ons streven is de dijk zeewaarts te versterken, maar soms is lokaal maatwerk nodig. We moeten nog zo'n 50 kilometer doen. De dijk voor de kerncentrale en de bescherming van de handelshaven in Vlissingen horen daarbij. Het klinkt misschien raar, maar we kunnen een dijk niet van voren naar achteren afwerken. In overleg met de natuur- en milieuorganisaties is het gebied in kwadranten verdeeld om de overlast te spreiden. Ik kan dus niet zeggen: 'Dat stuk moeten we nog'. Het zijn stukken hier en stukken daar.”

Wat doet u in de sfeer van de waterketen?

“De waterketen is voor ons een belangrijk speerpunt. Met de gemeenten hebben we inmiddels een grote slag gemaakt. Eén van de problemen in Zeeland is het grote verschil in zomer- en winterbelasting van de rwzi's; een gevolg van het grote aantal toeristen in de zomer. De maximale capaciteit van onze installaties wordt negen maanden per jaar niet benut. Door het afkoppelen van regenwater, ook bij de recreatiebedrijven, proberen we de piekbelasting in de hand te houden. In de nieuwbouwplannen van gemeenten wordt daar ook rekening mee gehouden. We werken verder samen in de afstemming van rolring en zuivering bij het opstellen van de gemeente-

lijke waterplannen, veel ook op gebied van voorlichting en educatie.”

“Met Evides is in Terneuzen een project ontwikkeld waarbij het drinkwaterbedrijf het effluent van de rwzi Terneuzen opwerkt tot industriewater voor Dow. Er zijn hier meer grote bedrijven en we kijken nu of er meer mogelijkheden voor het herbenutten van effluent zijn. Er worden bijvoorbeeld steeds grotere kassencomplexen gebouwd. Afzet van verder behandeld effluent in de intensieve tuinbouw is een optie. Rond Vlissingen neemt de bedrijvigheid alleen maar toe en ook daar staat een rwzi. Evides heeft hier ook een vestiging van zijn industriewaterpoot.”

Neemt u deel aan de Westerschelde-discussie?

“Waterschap Scheldestromen heeft een alternatief aangedragen voor de ontpoldering van de Hedwigepolder en is daarmee bij de discussie betrokken geraakt. De Hertogin Hedwigepolder in de uiterste oostpunt van Zeeuws-Vlaanderen tussen het Verdrongen Land van Saefinghe en de grens met België zou onder water gezet moeten worden als natuurcompenserende maatregel voor de uitdieping van de Westerschelde. Ons voorstel is de polder intact te laten en buitendien op de slikken en schorren natuurherstellende maatregelen te nemen. Dit voorstel is in het regeerakkoord van dit kabinet terecht gekomen en staatssecretaris Bleeker heeft inmiddels aan Deltares opdracht gegeven dit plan te onderzoeken.”

U beheert meer wegen dan enig ander waterschap.

“Het waterschap beheert in Zeeland alle wegen in het buitengebied, 4.000 kilometer in totaal. Een uitzonderlijke situatie, waarvoor bewust gekozen is. Vaak liggen wegen namelijk op dijken, de geografische situatie hier met de eilandenstructuur is overzichtelijk en de mensen kennen de waterschappen. Allemaal redenen om het wegbeheer buiten de kernen vanouds bij het waterschap onder te brengen. Onze dienst telt 520 arbeidsplaatsen. Daarvan zijn er 150 voor het directe en indirecte beheer van de wegen. We hebben in ons dagelijks bestuur ook een aparte portefeuillehouder Wegen. Het wegbeheer beslaat een kwart van onze begroting. In 2013 komt er in het kader van de Wet Hervredering Wegenbeheer een nieuw ijkmoment. Onze insteek is de situatie te laten zoals zij is.”

U zei zoëven dat de mensen het waterschap kennen.

“Als ik de laatste verkiezingen als graadmeter neem, dan durf ik dat zeker te stellen. We kenden een opkomst van 33 procent, anderhalf keer het landelijk gemiddelde. Ik merk het zelf ook. Ik word uitgenodigd om gastlessen op scholen te geven en spreekbeurten te houden voor allerlei organisaties. De mensen willen weten wat wij doen.”

“Een bijzondere activiteit van het waterschap is het beheer van het Veerse Meer: het water tussen Noord-Beveland en Walcheren. Rijkswaterstaat is kwaliteitsbeheerder, wij beheren de steigers, eilanden en parkeervoorzieningen aan de oevers. We betalen dat uit de opbrengsten van de parkeervoorzieningen en de bijdragen van de aanliggende gemeenten.” “Er wordt weer zout water in het Veerse Meer ingelaten. Daardoor hebben we de problemen van de Japanse oester gekregen. Een oester die zich snel vermenigvuldigt, raffen met scherpe randen vormt en niet geschikt is voor de consumptie. Weghalen en vermalen van de schelpen tot grit voor tuinpaden en kippenhokken zou een oplossing kunnen zijn.”

Hoe ziet uw levensloop eruit?

“Ik ben in 1959 geboren in Hoeven, in de buurt van Etten-Leur. Na de middelbare school volgde ik opleidingen (hogere) Bestuursadministratie. Als ambtenaar algemene en juridische zaken werkte ik bij de gemeenten Zevenbergen, Streefkerk en Liesveld in Zuid-Holland en daarna weer in Noord-Brabant in Willemstad. In 1989 ben ik in Veere gaan werken en wonen. Ik ben altijd in de avonden blijven studeren. Zo heb ik aan de Erasmus Universiteit de studie rechten voltooid en aan de Open Universiteit de studie Bestuurskunde. In 1995 ben ik voor het CDA lid van Provinciale Staten geworden, in 1999 gedeputeerde. Ik heb drie periodes in een college van GS gezeten, steeds met meer technische portefeuilles: water, milieu, infrastructuur, landbouw, visserij en financiën. Namens de provincie zat ik in de Raad van Commissarissen van Delta, Evides en de Westerscheldetunnel.

“Waterschap is in Zeeland bekende overheid”

Per 1 maart 2010 werk ik hier in Middelburg. Ditmaal als voorzitter van een bestuur. In een echte doe-wereld, wat mij erg aanspreekt.”

Wat is uw ambitie als dijkgraaf?

“Over zes jaar als mijn zittingsperiode afloopt, moet hier een robuust waterschap staan met een stevig en zinvol takenpakket, en voldoende autoriteit. Ik denk dat we daarvoor de samenwerking met andere overheden nog verder kunnen uitbouwen. De provincie beheert zelf 400 km weg naast de 4000 km die het waterschap beheert. Daar moet een efficiëntieslag te maken zijn. Met de gemeenten kunnen we de belastingheffing samen gaan doen. In Goes en omgeving bestaat hiervoor al een samenwerkingsverband. Daar kunnen we bij aansluiten en vervolgens kijken of er meer belangstellenden zijn. Op alle niveaus moeten we zoeken naar efficiëntieverhoging. Daar zie ik een sterke rol voor ons weggelegd.”

Maarten Gast